

УДК 351

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-5\(65\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-5(65)-6)

Ростислав ПАШОВ

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри теорії та практики управління, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», просп. Перемоги, 37, Київ, 02000

ORCID: 0000-0001-5824-2641

Юрій РУБАН

аспірант, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», просп. Перемоги, 37, Київ, 02000

ORCID: 0000-0002-7266-790X

Rostyslav PASHOV

Candidate of Philosophical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice of Management, National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute", Peremohy Avenue, 37, Kyiv, 02000

ORCID: 0000-0001-5824-2641

Yurii RUBAN

Postgraduate Student, National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute", Peremohy Avenue, 37, Kyiv, 02000

ORCID: 0000-0002-7266-790X

РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДСІЧІ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN ENSURING REFUSAL OF MILITARY AGGRESSION OF THE RUSSIA

У статті було досліджено взаємодію інститутів громадянського суспільства з державою під час повномасштабного вторгнення рф. Тема взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою є важливою і актуальною на шляху демократичного розвитку. Під час повномасштабного вторгнення агресора громадянське суспільство консолідувалося з метою допомоги армії та громадянам. Ця ситуація продемонструвала нам важливість наявності в державі розвиненого громадянського суспільства і відповідальних громадян. Довіра громадян до громадських інституцій зростає і запит на співпрацю громадянського суспільства з державною також. Ці позитивні зміни в свідомості громадян призводять до запиту суспільства на масштабну демократизацію державних процесів та залучення громадянського суспільства до процесу прийняття та імплементації рішень.

Ця тематика є вкрай актуальною сьогодні і потребує досліджень для подальшого покращення взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою в кризових ситуаціях і в мирному житті. Крім цього, в статті проаналізовано методи співпраці громадських інституцій з державними органами і виділено конкретні кейси, які демонструють позитивний вплив громадянського суспільства на державні процеси.

Шлях до повного набуття європейських цінностей неодмінно лежить через розвиток громадянського суспільства в нашій державі. Позиція громадян протягом всіх подій за час нашої незалежності продемонструвала, що абсолютна більшість наших співвітчизників бажає демократизації державних процесів і бачить себе в європейській спільноті. Сильні та розвинені інститути громадянського суспільства сприяють покращенню діяльності держави в конкретних секторах та в цілому. Протягом останніх років незброєним оком можна побачити позитивні зрушення в сприйнятті громадянського суспільства владою. Сьогоднішні досягнення безумовно важливі, але до якісної співпраці на всіх рівнях ще потрібно працювати. Стаття містить приклади ініціатив громадянського суспільства в різних сферах діяльності. У висновках підкреслюється важливість комунікації та безпосередньої співпраці держави та інститутів громадянського суспільства.

Ключові слова: волонтерство, громадське суспільство, волонтерство під час війни, співпраця влади і громадян, інститути громадського суспільства.

The article examined the interaction of civil society institutions with the state during the full-scale invasion of the Russian Federation. The topic of interaction between civil society institutions and the state is important and relevant on the path of democratic development. During the full-scale invasion of the aggressor, civil society consolidated to help the army and the citizens. This situation showed us the importance of having a developed

civil society and responsible citizens in the state. Citizens' trust in public institutions is growing, as is the demand for cooperation between civil society and the state. These positive changes in the consciousness of citizens lead to a public demand for large-scale democratization of state processes and the involvement of civil society in the process of decision-making and implementation.

This topic is extremely relevant today and requires research to further improve the interaction of civil society institutions with the state in crisis situations and in peaceful life. In addition, the article analyzes the methods of cooperation of public institutions with state bodies and selects specific cases that demonstrate the positive influence of civil society on state processes.

The way to the full acquisition of European values necessarily lies through the development of civil society in our country. The position of citizens during all the events during our independence demonstrated that the absolute majority of our compatriots want the democratization of state processes and see themselves in the European community. Strong and developed institutions of civil society contribute to the improvement of state activity in specific sectors and in general. In recent years, the naked eye can see positive changes in the perception of civil society by the authorities. Today's achievements are certainly important, but quality cooperation at all levels still requires work. The article contains examples of civil society initiatives in various spheres of activity. The conclusions emphasize the importance of communication and direct cooperation between the state and civil society institutions.

Key words: *volunteering, civil society, volunteering during the war, cooperation between authorities and citizens, civil society institutions.*

Постановка проблеми. Сьогодні наявні дованості та організованості в боротьбі з нашим ворогом. Крім державних інституцій та армії, на захисті нашої держави також стоять самоорганізовані громадяни, які усвідомлюють важливість централізованої допомоги Збройним силам України та звичайним мешканцям міст, які потерпають від бойових дій. Громадянське суспільство демонструє згуртованість та організованість, що допомагає не тільки матеріально, але і морально пережити ці непрості часи нашим співвітчизникам.

Очевидно, що до цього спонукали дуже важкі обставини, в яких опинилася наша держава сьогодні. Втім, ця війна дала новий поштовх громадянському суспільству і дасть змогу осмислити помилки минулого для розбудови демократичної держави в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, такі як: Веденєв Д.В., Турчак О.В., Галушак О., Баковецька О., Поляруш С. та інші.

Мета статті. Метою статті є аналіз діяльності об'єднань громадян в допомозі армії та державі в цілому та аналіз співпраці інститутів громадянського суспільства з владою під час війни проти російської федерації.

Виклад основного матеріалу.

Інститути громадянського суспільства не можуть стояти осторонь суспільних та державних проблем. Саме тому, після 24 лютого 2022 року, вони активізувалися і почали всебічно допомагати різним верствам населення та безпосередньо нашій армії.

На початку повномасштабного російського вторгнення роль волонтерів та волонтерських організацій неможливо переоцінити. Консолідація суспільства в тому числі сталася за допомогою активної волонтерської роботи та активізації інститутів громадянського суспільства.

виклики вимагають від суспільства консолідації. В тому числі, ці ініціативи не були б такими масштабними без свідомого і активного громадянського суспільства в цілому. Свою заслугу в цьому мають масштабні благодійні фонди на чолі зі свідомими громадянами, які розуміють важливість репутації інститутів громадянського суспільства. Їх діяльність в різних сферах допомоги Україні є невід'ємною частиною майбутньої перемоги та майбутньої України.

Волонтерських рухів в Україні ніколи не пас задніх, адже українці відомі своєю згуртованістю у відповідальні моменти. Рішучість та амбіційність волонтерів нашої країни дуже висока і тому, приносить неабиякі результати в різних сферах діяльності.

Ще з 2014 року волонтери та волонтерські організації збагнули, що без додаткової допомоги суспільства наша армія буде менш ефективною. Допомога міжнародних партнерів безумовно грає велику роль, але першими хто має бути зацікавлений в перемозі над агресором – це народ України. Тому, саме тоді були започатковані перші волонтерські ініціативи, які орієнтовані на допомогу Збройним силам України. Звісно, ініціативи не мали такого масштабу, як зараз, але все одно допомагали армії боротися з матеріальними труднощами з якими вони стикалися.

Наприклад, Фонд «Повернись живим» з 2014 року допомагає армії збільшувати втрати ворога і зберегти життя українських солдатів. Фонд закуповує обладнання, яке допомагає рятувати життя військових, зокрема, тепловізійну оптику, квадрокоптери, автомобілі, системи захисту та розвідки. «Повернись живим» є першою благодійною організацією в Україні, яка отримала ліцензію на закупівлю та імпорт товарів військового та подвійного призначення. Зокрема командою організації придбано та передано до підрозділів Сил оборони комплекс ударного БПЛА

Bayraktar TB2 у складі трьох безпілотників, наземної станції, керованих боєприпасів й іншого устаткування та 11 спеціальних броньованих автомобілів. З 2014 року Фонд зібрав на потреби Сил оборони понад 4,5 мільярди гривень, або понад 130 мільйонів доларів, та підготував більше 10 тисяч висококваліфікованих військових фахівців. Фонд має прозору фінансову звітність. Фонд надає можливість кожну жертву та закупівлю можна відстежувати у режимі реального часу [1].

Існує безліч прикладів масштабних волонтерських ініціатив, які внесли великий вклад у наближення перемоги України. Наприклад, збір на байрактари, який організував Фонд Сергія Притули. В результаті цього збору українці зібрили близько 600 мільйонів гривень за які був придбаний супутник, який дав доступ до бази даних супутникових знімків компанії «Айсай» більше ніж на рік [2]. Хоч основною метою збору була купівля байрактарів але результат перевершив очікування.

Цей кейс доводить, що довіра громадянського суспільства до волонтерів, які мають практично бездоганну репутацію, творить дива і допомагає державі відстоювати свою незалежність. Також, ми можемо побачити співпрацю Міністерства оборони України з організацією громадянського суспільства для досягнення загальнодержавної цілі. Адже гроші були витрачені на актуальну потребу Міністерства і у плідній співпраці з ним. Подібна співпраця не є поодиноким випадком, але і не стається часто.

Окремо варто зазначити, що існує багато менш масштабних ініціатив по зборі коштів для придбання певних приборів та речей для конкретних батальйонів та осіб. Кожен українець бачить безліч зборів на певні прилади в різних соціальних мережах. Це демонструє рівень самоорганізації суспільства і доводить, що ми можемо не тільки донорити великим фондам, але і самі організувати збори на потреби наших військових.

Важливою справою для нашої держави є також збирання доказів злочинів, які вчинилися і вчиняються проти мирного населення України. Однією з організацій, які займаються цією справою є громадська організація «Ukrainian Legal Advisory Group і команда Truth Hounds». Ця справа є дуже важливою з точки зору юриспруденції та допоможе продемонструвати світу факти конкретних воєнних злочинів проти мирних жителів українських міст та сел. Також, це є великим вкладом в створення трибуналу для злочинців, відповідальних за масштабні злочини проти цивільних. Звісно, злочини проти Укра-

їни є очевидними і дуже жорсткими, але наша держава грає за правилами і прагне досягнути справедливості.

Також, безумовно важливим є надання психологічної допомоги постраждавши від війни особам. Всі по різному постраждали від цих подій. Деякі втратили свої домівки, деякі близьких та родичів, а деякі просто мали постійні нервові зриви через обстріли і бойові дії. Втім, кожен українець відчув горе війни і більшість потребує психологічної допомоги для подальшого нормального життя.

Однією з таких організацій є громадська організація «TAPS-Україна». У зв'язку з повномасштабним нападом російської федерації на територію України, керівництво громадської організації «TAPS-Україна» зібрало охочих вплинути на гуманітарну ситуацію країни та об'єднати їх в межах Координаційного штабу волонтерів Дніпра. Мета громадської організації «TAPS-Україна» – психологічна та соціальна підтримка сімей загиблих Героїв України, забезпечення медичних, гуманітарних та військових потреб ЗСУ, ТРО, НГУ, СБУ та Національній поліції, розселення та турбота про тимчасово переміщених осіб з територій Харківської, Донецької, Луганської та Київських областей, забезпечення усім необхідним поранених військових в місцевих шпиталях та лікарнях, що знаходиться у прифронтових областях [3].

Також, прикладом роботи в сфері надання психологічної допомоги є громадська організація «Вільний Вибір». Громадська організація «Психологічна підтримка та реабілітація «Вільний Вибір» працює у сфері ветеранських справ з січня 2015 року [4].

Ця організація працює в багатьох проєктах та надає безліч консультацій індивідуально або для груп людей. Така допомога є також дуже важливою, адже мирне населення дуже емоційно переживає всі бойові події та новини з фронту.

Маємо зазначити, що громадські організації, які займаються психологічною підтримкою населення, співпрацюють з державними інституціями над спільними проєктами. Наприклад, громадська організація «Повернути життя» співпрацює з Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю та Міністерством соціальної політики України.

Є багато громадських організацій, які пропагують донорство крові та розвивають донорський рух в Україні. Наприклад, громадська організація «Свіжа кров» займається популяризацією донорства крові. Допомогає державі у створенні сучасної служби крові та

долучається до адвокації нового закону про донорство крові [5].

Подібні організації роблять великий вклад в формування громадської думки про донорство. Вони залучають нових донорів і цим, спрощують пошук необхідних об'ємів крові для порятунку військових і цивільних. Їх робота на початку повномасштабного вторгнення допомогла врятувати сотні життів і продовжує робити це зараз.

Також, є деякі неочевидні на перший погляд ініціативи, які також є важливими в цей непростий для країни час.

Громадська організація «Веселий Дельфін» розпочала впровадження проєкту «Разом за екологічну демократію, справедливість та верховенство права в Україні» (TEDJusticeROL). Частиною проєкту є оцінка ушкоджень біорізноманіття Миколаївської області внаслідок бойових дій, спричинених військовою агресією РФ. Проєкт реалізується в п'яти областях: Одеській, Херсонській, Миколаївській, Київській та Запорізькій. Результати цих досліджень мають сприяти тому, що Україна зможе подати позов відносно Російської Федерації щодо знищення об'єктів біорізноманіття і живої природи [6].

Цей приклад демонструє, що наслідки війни – це не тільки смерті людей, скалічені долі та знищені будівлі. Це також екологічні наслідки, які негативно відображають на світовій фауні. Подібна робота також є дуже важливою і дозволить зменшити негативні наслідки для природи.

Загалом безліч громадських організацій займається різними видами діяльності для покращення життя наших громадян. Це і проведення зборів на різні види озброєння та речей, збирання доказів військових злочинів, психологічна підтримка постраждалих від війни та багато інших сфер в яких громадяни знаходять себе. Всі активні громадяни, які доклали і докладають свою руку до допо-

моги країні та співгромадянам, наближають спільну перемогу нашої держави.

Люди, які на громадських або волонтерських засадах об'єдналися для забезпечення здорового майбутнього нашої батьківщини. Зараз всі звернули увагу на наше громадянське суспільство в нашій державі та в світі в цілому. Втім, ми маємо розуміти, що і в мирному житті інститути громадянського суспільства також грають велику роль. І в майбутньому державі потрібно більше уваги приділяти громадянському суспільству і розвивати діалог з ним на всіх рівнях.

Висновки. Інститути громадянського суспільства – це неабиякі помічники для держави та суспільства, коли вони мають можливість співпрацювати з державними інституціями на благо українського народу. Численні волонтерські ініціативи демонструють ефективність громадянського суспільства у відповідальні моменти і демонструє необхідність розвитку подібних взаємодій і надалі. Держава вже має успішні кейси співпраці і це буде схилити їх до подальшої співпраці у нових проєктах. Тим паче, існує ще безліч форм для співпраці з громадянським суспільством.

Сьогодні інститути громадянського суспільства виходять на перший план адже ми практично кожен день чуємо про звитяги на волонтерському фронті. Всі ці кейси дають нам розуміння, що формування громадянського суспільства в Україні набирає обертів і сміливо крокує до бажаних європейських стандартів. Необхідно акцентувати увагу на збільшенні співпраці з інститутами громадянського суспільства в різних сферах і застосовувати більше інструментів взаємодії з ними в майбутньому.

Важливість прямого діалогу влади з громадянським суспільством неможливо переоцінити. Ця тематика потребує уваги науковців та подальших досліджень.

Література:

1. Сайт Фонду «Повернись живим». Про фонд. URL: <https://savelife.in.ua/about-foundation/>
2. Притула розповів, куди пішли гроші, зібрані на «Байрактари». URL: <https://glavcom.ua/country/society/pritula-rozpoviv-kudipishli-hroshi-zibrani-na-bajraktari-video-868878.html>
3. TAPS Україна. URL: <https://taps.org.ua/organization/>
4. Громадська організація «Психологічна підтримка та реабілітація «Вільний Вибір». URL: <https://www.vvybir.org.ua/>
5. Обирай свій фронт боротьби, ти потрібен скрізь! URL: <https://ednannia.ua/news/nashi-novini/12343-obiraj-svij-front-borotbi-ti-potriben-skriz>
6. Постраждали від війни. На Миколаївщині збирають інформацію про природні заповідники. URL: <https://suspilne.media/270931-postrazdali-vid-vijni-na-mikolajivsini-zbiraut-informaciu-pro-prirodni-zapovidniki/>

References:

1. Sait Fondu «Povernys zhyvym». Pro fond [Website of the "Come Back Alive" Foundation. About the fund]. Retrieved from: <https://savelife.in.ua/about-foundation/> [in Ukrainian].
2. Prytula rozpoviv, kudy pishly hroshi, zibrani na «Bairaktary» [Prytula told where the money collected for "Bayraktary" went]. Retrieved from: <https://glavcom.ua/country/society/pritula-rozpoviv-kudipishli-hroshi-zibrani-na-bajraktari-video-868878.html> [in Ukrainian].

3. TAPS Ukraine. Retrieved from: <https://taps.org.ua/organization/> [in Ukrainian].
4. Hromadska orhanizatsiia "Psykhologichna pidtrymka ta reabilitatsiia "Vilnyi Vybir" [Public organization "Psychological support and rehabilitation "Free Choice"]. Retrieved from: <https://www.vvybir.org.ua/> [in Ukrainian].
5. Obyrai svii front borotby, ty potriben skriz! [Choose your front of struggle, you are needed everywhere!] Retrieved from: <https://ednannia.ua/news/nashi-novini/12343-obiraj-svij-front-borotbi-ti-potriben-skriz> [in Ukrainian].
6. Postrazhdaly vid viiny. Na Mykolaivshchyni zbyraut informatsiiu pro pryrodni zapovidnyky [Suffered from the war. Information about nature reserves is collected in the Mykolayiv region]. Retrieved from: <https://suspilne.media/270931-postrazhdali-vid-vijni-na-mikolaivsini-zbiraut-informaciu-pro-prirodni-zapovidniki/> [in Ukrainian].